

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET SVRTAN protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 57507/19)

PRESUDA

Članak 2. (materijalni aspekt) • Pozitivne obveze • Život • Smrt dvanaestogodišnjeg sina podnositelja zahtjeva, kojega je slučajno ustrijelila osoba koja je navodno otprije poznata po zloupotrebi alkohola, nasilnom ponašanju i nezakonitom posjedovanju vatrenog oružja • Sud nije u mogućnosti donijeti zaključak o postojanju stvarnog i neposrednog rizika za život žrtve za koji su vlasti znale ili su morale znati • Opći poslijeratni kontekst i postojanje velikog broja nezakonito posjedovanog oružja u relevantno vrijeme • Propust vlasti da djeluju brzo i odlučno unatoč ozbiljnim navodima da počinitelj posjeduje nezakonito oružje • Neispunjavanje posebne obveze revnosti u zaštiti javne sigurnosti i, u konačnici, života sina podnositelja zahtjeva s obzirom na posebno visoku razinu rizika za život koja je svojstvena upotrebi vatrenog oružja • Propust da se strogo primijeni sustav odgovarajućih i djelotvornih zaštitnih mjera namijenjenih suzbijanju i sprječavanju bilo kakve zloupotrebe ili opasne upotrebe vatrenog oružja

Pripremilo Tajništvo. Nije obvezujuće za Sud.

STRASBOURG

3. prosinca 2024.

KONAČNA

03/03/2025

*Ova je presuda postala konačna u skladu s člankom 44 § 2 Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Svrtan protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Arnfinn Bårdsen, *predsjednik*,

Pauliine Koskelo,

Jovan Ilievski,

Péter Paczolay,

Davor Derenčinović,

Gediminas Sagatys,

Stéphane Pisani, *suci*,

i Hasan Bakırcı, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 57507/19) protiv Republike Hrvatske koji su hrvatski državljani g. Željko Svrtan i gđa Biljana Svrtan („podnositelji zahtjeva”) podnijeli Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 24. listopada 2019.,

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovoru o pravu njihova sina na život, a da se ostatak zahtjeva proglasi nedopuštenim, očitovanja stranaka,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 12. studenoga 2024.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na smrt 12-godišnjeg sina podnositelja zahtjeva, kojega je slučajno ustrijelio izvjesni S.K., koji je navodno bio otprije poznat zbog zloupotrebe alkohola, nasilnog ponašanja i nezakonitog posjedovanja vatrenog oružja. U predmetu se otvara pitanje na temelju članka 2. Konvencije.

ČINJENICE

2. Podnositelji zahtjeva rođeni su 1967. odnosno 1968. i žive u Osijeku. Zastupao ih je g. T. Filaković, odvjetnik u Osijeku.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta može se sažeti kako slijedi.

I. POZADINA PREDMETA

5. Dana 25. kolovoza 2003. anonimni građanin pisao je načelniku Policijske uprave osječko-baranjske, II. Policijske postaje navodeći da je susjed izvjesnog S.K.-a, koji posjeduje nezakonito oružje, uključujući automatsku pušku, pištolj i nekoliko bombi. U dopisu je navedeno da je 5. kolovoza 2003., na državni praznik, S.K. ispalio nekoliko hitaca iz automatske puške ispred svoje kuće, nakon čega su četiri policijska

službenika došla i otišla, a da mu nisu oduzela oružje, što je S.K. naknadno ismijavao. U dopisu je navedeno i da je 19. kolovoza 2003. S.K. ponovno pucao oko 23.45. U dopisu se pozivalo policiju da poduzme mjere da zaštititi S.K.-a i njegove susjede objašnjavajući da je postao vrlo opasan otkad ga je napustila supruga i da je prijetio svojoj majci i baki da će ih ubiti ako ga prijave policiji.

6. U posebnom operativnom izvješću koje je donijela Policijska uprava osječko-baranjska, II. Policijska postaja i koje je potpisao policijski službenik T.K., navedeno je da je iz obavijesnog razgovora s dvoje građana saznao da S.K. posjeduje pištolj, a vjerojatno i automatsku pušku. Oba građanina vidjela su S.K.-a kako nosi oružje dok je bio u pijanom stanju. Policijski službenik T.K. naveo je i da mu je osobno poznato da S.K. posjeduje plinski pištolj.

7. Dana 31. kolovoza 2003., prilikom utvrđivanja identiteta S.K.-a, policijski službenici iz II. Policijske postaje Osijek neposrednim opažanjem utvrdili su da S.K. nosi plinski pištolj. Utvrdili su da je S.K. time počinio prekršaj iz Zakona o oružju te su protiv njega podnijeli zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka. Utvrđeno je i da je tom prilikom S.K. imao 2,06 g/kg alkohola u krvi.

8. Sljedećeg dana policija je od Prekršajnog suda u Osijeku zatražila izdavanje naloga za pretragu S.K.-ove kuće, s obzirom na informacije koje je pribavila policija koje ukazuju na to da u kući drži oružje bez dozvole.

9. Na temelju naloga izdanog 1. rujna 2003., istog su dana policijski službenici P.B., Z.Š. i D.R. obavili pretragu S.K.-ove kuće, kojoj su kao svjedoci prisustvovali građani M.K. i I.M. Tijekom pretrage, koja je prema službenom zapisniku trajala 30 minuta, nije pronađeno oružje niti su oduzeti ikakvi predmeti.

10. Dopisom od 5. rujna 2003. Služba organiziranog kriminaliteta Policijske uprave osječko-baranjske obavijestila je II. Policijsku postaju Osijek da, prema primljenim informacijama i posebnom operativnom izvješću (vidi stavke 5. i 6. ove presude), S.K. posjeduje nekoliko komada oružja bez dozvole, koji su skriveni u potkrovlju njegove kuće. U dopisu je navedeno i da je S.K. nasilan prema majci i baki koje s njim žive te da im je prijetio da će ih ubiti ako ga ikad prijave policiji. Policiji je naloženo da provede izvide na terenu kako bi provjerila te informacije i poduzela potrebne korake ako se utvrdi da postoji sumnja na počinjenje prekršaja ili kaznenog djela.

11. Dopisom od 29. rujna 2003. načelnik II. Policijske postaje Osijek odgovorio je na gore navedeni dopis (vidi stavak 10.) navodeći da je policija pretražila S.K.-ovu kuću 1. rujna 2003., ali nije pronašla nikakvo oružje.

12. Čini se da nikakve daljnje provjere ili pretrage S.K.-ove kuće nisu provedene u razdoblju koje je uslijedilo.

II. OKOLNOSTI SMRTI SINA PODNOSITELJA ZAHTJEVA

13. Dana 12. listopada 2003. oko 17.30 sati S.K. je nazvao svoju bivšu suprugu Sa.K. i rekao joj da dođe kod njega preuzeti njihovu kćer.

14. Ubrzo nakon toga, oko 17.45 sati, Sa.K. je s bratom D.K. došla kod S.K.-a. S.K. je otvorio vrata držeći u rukama automatsku pušku s cijevi okrenutom prema podu. Njegova mala kći stajala je u hodniku iza njega držeći dlanovima pokrivene uši i plačući. Sa.K. je ušla u hodnik i uzela kćer u naručje. S.K. im je prišao te odgurnuo Sa.K. Budući da su vrata kuće ostala otvorena, D.K. je vidio što se događa, izašao je iz automobila i rekao S.K.-u da pusti Sa.K. i njezino dijete da izađu iz kuće. Dok su se S.K. i D.K. prepirali, Sa.K. je s kćeri napustila kuću i sjela u parkirani automobil.

15. Ubrzo nakon toga S.K. je ušao u kuću i zatvorio ulazna vrata, no D.K. se vratio do S.K.-ovih vrata, otvorio ih udarcem nogom i rekao S.K.-u: „Mamu ti jebem, pucaj ako imaš hrabrosti.” D.K. se zatim okrenuo te je krenuo prema svojem automobilu, a u tom trenutku S.K. je izašao iz kuće na ulicu. Ispalio je između sedam i devet metaka u smjeru D.K.-a i na mjestu ga usmrtio. Kasnije je utvrđeno da je razina alkohola u njegovoj krvi bila oko 2,15 g/kg.

16. Istovremeno, maloljetnog sina podnositelja zahtjeva M.S.-a, koji je prolazio na biciklu, u glavu je pogodio jedan od metaka koje je ispalio S.K. Naknadno je preminuo u bolnici.

17. Dana 12. listopada 2003. policija je ispitala S.K.-a. Priznao je da je automatskom puškom ustrijelio D.K.-a te rekao da je naknadno saznao da je zalutali metak pogodio dijete koje nije poznao. Tom je prilikom naveo da je pušku zajedno sa streljivom našao pet ili šest dana prije događaja u jarku blizu Dunava dok je bio na pecanju. Donio ju je kući, stavio ju na ormar u hodniku i nije ju dirao do dana događaja.

18. Dana 13. listopada 2003., na temelju naloga koji je izdao Županijski sud u Osijeku, policijski službenici obavili su pretragu S.K.-ove kuće. Pronašli su 30 komada streljiva za automatsku pušku i jedan nastavak automatske puške.

19. Dana 14. listopada 2003. policija je podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv S.K.-a zbog nezakonitog posjedovanja streljiva, što je prekršaj iz članka 75. stavaka 1. i 2. Zakona o oružju.

20. S.K. je naknadno osuđen u prekršajnom postupku.

III. KAZNENI POSTUPAK PROTIV S.K.-A

21. Dana 13. listopada 2003. policija je podnijela kaznenu prijavu Županijskom državnom odvjetništvu u Osijeku protiv S.K.-a zbog ubojstva D.K.-a, teškog kaznenog djela protiv opće sigurnosti počinjenog na štetu sina podnositelja zahtjeva i nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih tvari.

22. Dana 5. studenoga 2003. protiv S.K.-a podignuta je optužnica. Izjasnio se krivim po svim točkama optužnice. Pred sudom je S.K. naveo da je dotičnu automatsku pušku nabavio tijekom rata u Hrvatskoj i od tada ju je držao u potkrovlju svoje kuće. Nekoliko dana prije događaja skinuo je pušku iz potkrovlja kako bi ju očistio te ju je stavio na stol u hodniku. S.K. je dalje naveo da je otprilike dvadeset dana prije tog događaja policija obavila pretragu njegove kuće, no obavila ju je površno i nije pronašla pušku. Puška je tada bila u sobi koju inače ne koristi, zamotana u tepih. Dodao je da je dotičnog dana pušku izvadio iz te prostorije i stavio ju na policu u hodniku. Potom ju je uzeo s police i stavio ju na stol u hodniku s namjerom da ju očisti.

23. Niz svjedoka ispitan je tijekom kaznenog postupka. Svjedok T.K., bivši tast S.K.-a, naveo je da je S.K. nakon razvoda braka od njegove kćeri često njegovu kćer zvao telefonom i prijetio da će ih sve ubiti i da će aktivirati bombu. Naveo je i da je S.K. bio sklon sukobima i da je osoba problematičnog ponašanja zbog konzumiranja alkohola. Svjedokinja K.K., S.K.-ova majka, nije znala da S.K. drži automatsku pušku u kući te je navela da ju je prvi put vidjela na stolu u hodniku gdje ju je S.K. stavio oko pola sata prije događaja. Istaknula je da ne zna gdje se puška ranije nalazila, ali da joj se čini da ju je S.K. donio iz dvorišta.

24. Dana 16. ožujka 2004. Županijski sud proglasio je S.K.-a krivim za kaznena djela koja su mu stavljena na teret te mu je izrekao kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina. Sud je podnositelje zahtjeva uputio na podnošenje imovinskopravnog zahtjeva u parničnom postupku.

IV. PARNIČNI POSTUPAK

25. Dana 16. prosinca 2004. podnositelji zahtjeva podnijeli su tužbu za naknadu štete protiv S.K.-a i protiv države na temelju članka 13. Zakona o sustavu državne uprave. Solidarno su potraživali od S.K.-a i države približno 60.000 hrvatskih kuna (HRK; što odgovara iznosu od približno 7.960 eura (EUR)) na ime naknade materijalne štete za troškove povezane s pogrebom. Potraživali su i svatko iznos od 220.000 kuna (što odgovara iznosu od 29.199 eura) od države na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljene duševne boli i patnje zbog gubitka sina. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da je država odgovorna za smrt njihova sina posebice zato što tijekom pretrage S.K.-ove kuće neposredno prije događaja policija nije pronašla automatsku pušku kojom je njihov sin ustrijeljen (vidi stavak 9. ove presude).

26. Tijekom parničnog postupka podnositelji zahtjeva naveli su da su čuli da S.K. posjeduje vatreno oružje i da ga je znao nekad koristiti. Tijekom kaznenog postupka saznali su da je pušku kojom je ubijen njihov sin S.K. navodno kupio nekoliko godina prije događaja od zajedničkog poznanika i susjeda. Međutim, oni nikada nisu osobno vidjeli S.K.-a s oružjem pa stoga nisu podnijeli kaznenu prijavu protiv njega zbog neovlaštenog posjedovanja oružja.

27. Niz drugih svjedoka ispitan je tijekom parničnog postupka. Svjedokinja S.M. navela je da je S.K. često pio pivo ispred trgovine u kojoj je radila. Opisala ga je kao napornu, ali ne i agresivnu osobu. Iako je čula da posjeduje vatreno oružje i da se hvalio da je policija pretražila njegovu kuću, ali nije pronašla oružje koje je sakrio, nikada ga nije vidjela s oružjem. Svjedokinja S.V. opisala je S.K.-a kao osobu dugog jezika, sklonu piću i uznemiravanju drugih te je potvrdila da se i sama s njim više puta posvađala. Navela je da je vidjela da S.K. nosi pištolj, za kojeg se pričalo da je plinski, i da je jednom od nje u trgovini u kojoj je radila zatražio da mu zapakira kutiju u kojoj se nalazila puška. Međutim, nikada nije čula da je S.K. pucao iz bilo kojeg oružja prije tragičnog događaja. Svjedokinja je dodala da joj je, nakon jedne od pretraga koje su obavljene u njegovoj kući, S.K. zaprijetio da će joj polomiti noge ako ga je ona prijavila. Svjedokinja S.P. navela je da je čula da je kod S.K.-a dolazila policija zbog remećenja javnog reda i mira, ali da nije svjedočila dotičnim događajima. Čula je i priče da je S.K. znao pucati na novogodišnjim proslavama, ali o tome nije imala neposrednih saznanja. Istaknula je da bi, čim bi se čuli pucnji, svi u susjedstvu uvijek pomislili da ih je ispalio S.K. iako nitko to nije sa sigurnošću znao.

28. Sud je saslušao i policijske službenike P.B.-a, Z.Š.-a i D.R.-a, koji su obavili pretragu S.K.-ove kuće 1. rujna 2003. (vidi stavak 9. ove presude). Policijski službenik P.B. objasnio je da je dan prije pretrage netko pucao iz plinskog pištolja, zbog čega je naložena pretraga S.K.-ove kuće, i da su zapravo otišli tražiti upravo to oružje. Tražili su od S.K.-a da preda sve oružje koje ima, ali on je odbio surađivati. Policijski službenik P.B. sjetio se da je u jednoj od soba vidio smotan tepih, ali nije sa sigurnošću znao je li tepih pregledan iako je smatrao da je morao biti pregledan. Policijski službenik P.B. dodao je da mu je S.K. bio poznat zbog zloupotrebe alkohola i ponašanja prema supruzi i majci, ali ne i zbog posjedovanja oružja. Policijski službenik Z.Š. potvrdio je da je S.K. bio poznat policiji zbog problema s alkoholom i asocijalnog ponašanja. Nije se sjećao smotanog tepiha tijekom pretrage, ali je naveo da je sve moralo biti temeljito pretraženo. Policijski službenik D.R. naveo je da je pretražio drvarnicu i potkrovlje, ali da nije vidio smotan tepih; zacijelo su ga pregledali njegovi kolege. Dodao je i da je nakon tragičnog događaja osobno obavio pretragu S.K.-ove kuće, tijekom koje su pronađeni nastavak i streljivo za pušku (vidi stavak 18. ove presude). Prema njegovim saznanjima, od 1. rujna 2003. do dana pucnjave nisu provedene nikakve pretrage.

29. Svjedok I.M., koji je 1. rujna 2003. prisustvovao pretrazi S.K.-ove kuće, naveo je da su policijski službenici vrlo detaljno pretražili svaku prostoriju; otvarali su ormare, dizali madrace i pregledavali drva u šupi. Sjetio se da je u jednoj prostoriji bio smotan tepih, kojeg su policijski službenici odmotali, gazili po njemu tražeći predmete, no nisu ništa pronašli. Međutim, dodao je da policija nije do kraja odmotala tepih i da je on ostao djelomično smotan. Svjedok je naveo da je i on sam gazio po tom tepihu i da u njemu

sigurno nije bilo skriveno nikakvo oružje, a pogotovo ne puška. Svjedok je naveo i da zna da je ranije provedeno nekoliko pretraga S.K.-ove kuće te da mu je S.K.-ov otac rekao da je prilikom jedne od pretraga policija u jednom od ormara pronašla bombu.

30. Nakon što je predmet vraćen na ponovno suđenje, S.K. je ponovno saslušan te je naveo da pretraga njegove kuće od 1. rujna 2003. nije obavljena pažljivo ni u skladu s pravilima struke. Policijski službenici površno su pregledali prostorije i nisu pronašli automatsku pušku koja je bila zamotana u tepih. Rekao je da je policijski službenik čak i hodao po tom tepihu, ali nije primijetio pušku, čiji je rukohvat djelomično virio van. S.K. je dodao da je dotičnu pušku zajedno s još nekim drugim oružjem nabavio za vrijeme rata u Hrvatskoj, tijekom 1992. godine na ratištu u istočnoj Slavoniji. Naknadno je vlastima predao ostalo oružje, ali je automatsku pušku zadržao iz sigurnosnih razloga jer su mnogi ljudi u tom području kod kuće držali oružje. Godinama ju je držao u potkrovlju, ali ju je, nakon što mu se kći odselila, donio iz potkrovlja i stavio u sobu koju je trebalo renovirati, u koju nije ulazio nitko osim njega. Budući da je znao da ju nezakonito posjeduje, pušku je smotao u tepih tako da se ne može izravno vidjeti.

31. S.K.-ova bivša supruga Sa.K. navela je da nije bila prisutna tijekom pretrage [S.K.-ove kuće] jer je ranije te godine odselila kod svojih roditelja. Potvrdila je da je zbog S.K.-ovih ispada policija dolazila u njegovu kuću četiri do pet puta mjesečno. Dok je živjela s njim, znala je da posjeduje nekakvo oružje; međutim, on joj je rekao da je riječ o zračnoj pušci, koju drži u ormaru i koja je neispravna.

32. Dana 12. ožujka 2014. Općinski sud u Osijeku u cijelosti je usvojio tužbeni zahtjev podnositelja. Mjerodavni dijelovi presude glase kako slijedi:

„Cijeneći provedene dokaze svaki zasebno u njihovoj uzajamnoj svezi, kao i sve dokaze zajedno, sud je utvrdio da je S.K. više puta prijavljivao Ministarstvu unutarnjih poslova ... zbog remećenja javnog reda i mira pucanjem iz automatskog vatrenog oružja, te da su djelatnici PU Osječko-baranjske više puta intervenirali po prijavama građana, te izvršili pretragu kuće S.K.-a..., a posljednja takva pretraga ... izvršena je 1. rujna 2003. godine po nalogu Prekršajnog suda u Osijeku, te da tom prilikom nije pronađeno nikakvo oružje, a pretragu su vršili tri djelatnika II Policijske postaje u Osijeku u prisutnosti još dva svjedoka i tuženika i njegove majke. Prilikom pretrage pregledan su sve prostorije kuće kao i drvarnica, tavan i podrum, pregledavan je namještaj, a urolani tepih koji se nalazio na podu jedne prostorije nije do kraja odmotan, a što proizlazi iz iskaza svjedoka I.M.-a, koji je bio prisutan kao svjedok u pretrazi

Sud je materijalne dokaze prihvatio kao vjerodostojne, a time i istinite jer njihovu vjerodostojnost nije osporila niti jedna stranka pa na taj način drži utvrđenim [gore navedeno] činjenično stanje.

Na ovo i ovakovo utvrđeno činjenično stanje sud je primjenjujući materijalno pravo zauzeo stav da je tužbeni zahtjev osnovan u cijelosti.

Naime, tijekom postupka nedvojbeno je utvrđeno da je S.K. neovlašteno posjedovao oružje - predmetnu automatsku pušku iz koje je ispaljen metak od kojeg je smrtno stradao sin tužitelja S.K. je više puta prijavljivao ... policiji zbog remećenja javnog reda i mira pucanjem iz automatskog vatrenog oružja, te da su djelatnici PU Osječko-

baranjske više puta intervenirali po prijavama građana, te izvršili pretragu S.K.-ove kuće 1..., a posljednja pretraga... izvršena je 01. rujna 2003. godine kada su policijski službenici površno i suprotno pravilima struke izvršili pretragu S.K.-ove kuće ..., te nisu pronašli predmetnu automatsku pušku, koja se nalazila u kući, u prostoriji koja se ne koristi za stanovanje smotana u urolani tepih, a koju su prostoriju djelatnici policije tom zgodom površno pretražili, a što proizlazi i iz iskaza svjedoka djelatnika policije P.B.-a koji se sjeća da je u sobi bio urolan tepih ali se ne sjeća da li je pregledan, svjedoka Z.S.-a djelatnika policije koji se ne sjeća da li je vidio urolani tepih u kući i svjedoka D.R.-a djelatnika policije koji se sjeća da je vido urolan tepih no isti nije pregledavao i iskaza svjedoka I.M.-a koji se sjeća da je u jednoj prostoriji bio urolan tepih ali ga nisu odmotali do kraja iako su gazili po tepihu.

Slijedom navedenoga ne stoji prigovor tužene Države o promašenoj pasivnoj legitimaciji, a odgovornost tužene Države za štetu proizlazi iz odredbi čl. 13. Zakona o sustavu Državne uprave ... koji je u vrijeme štetnog događaja bio na snazi, budući iz iskaza saslušanih djelatnika policije koji su vršili pretragu proizlazi da urolani tepih nisu pregledavali i do kraja odmotali, te iz iskaza svjedoka I.M.-a iz kojeg slijedi da tepih nisu do kraja odmotali dok je sud u cijelosti povjerovao iskazu S.K.-a da se automatska puška cijelo vrijeme nalazila u njegovoj kući te je istu držao na tavanu i povremeno je skidao radi čišćenja, a na dan pretrage 1. rujna 2003. godine, da se ista nalazila urolana u tepih u prostoriji koju nije koristio i koji tepih prilikom vršenja pretrage nije odmotan do kraja.“

33. Povodom žalbe koju je podnijela država Županijski sud u Osijeku potvrdio je prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem se odnosi na S.K.-a, no preinačio ju je u preostalom dijelu odbijajući u cijelosti tužbeni zahtjev podnositelja protiv države. Sud je zaključio da je pretraga S.K.-ove kuće provedena zakonito jer je bila u skladu s mjerodavnim odredbama domaćeg prava te je naglasio da puka činjenica da pretragom nije pronađen predmet koji se tražilo nije pretragu učinila nezakonitom. Ističući da je samo S.K. tvrdio da je navedena puška bila skrivena u smotanom tepihu u njegovoj kući, sud je primijetio i da je S.K. mijenjao dijelove svog iskaza između kaznenog i parničnog postupka koji su se protiv njega vodili. Podnositelji zahtjeva nisu dokazali da je pretraga provedena nezakonito pa stoga nisu dokazali postojanje uzročno-posljedične veze između postupanja policijskih službenika tijekom pretrage S.K.-ove kuće i smrti njihova sina. Ubojstvo sina podnositelja zahtjeva počinjeno je voljnim i svjesnim činovima S.K.-a, a ne zato što policija nije pronašla njegovo oružje tijekom pretrage. Sud je primijetio i da S.K. nije predao dotičnu pušku unatoč brojnim zahtjevima koje je država putem medija upućivala svojim građanima da predaju oružje koje nezakonito posjeduju, kao i izdanim upozorenjima o opasnostima posjedovanja oružja. Konačno, kad je riječ o troškovima postupka, drugostupanjski sud je objasnio da nije naložio podnositeljima zahtjeva da pokriju troškove zastupanja države jer je već bilo izvjesno da im S.K., koji izdržava dugogodišnju kaznu zatvora i ne posjeduje nikakvu imovinu, nikada neće isplatiti dosuđenu naknadu materijalne štete.

34. Podnositelji zahtjeva podnijeli su reviziju protiv drugostupanjske presude, koju je 22. studenoga 2017. Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio kao neosnovanu. Pritom je Vrhovni sud prihvatio zaključak drugostupanjskog suda da je pretraga provedena zakonito i da ne postoji uzročno-posljedična veza između pretrage i uzrokovane štete.

35. Dana 23. svibnja 2018. podnositelji zahtjeva podnijeli su ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske. U tužbi su naveli da im je presudama nižih sudova povrijeđeno ustavno pravo na jednakost pred zakonom (članak 14. Ustava), kao i pravo na pošteno suđenje (članak 29. Ustava). U obrazloženju ustavne tužbe naveli su i sljedeće:

„Šteta koju podnositelji ustavne tužbe trpe i danas nije sporna. [S-K.] ubio im je sina ... Štetna radnja kojom je ubijen njihov sin ... predstavlja ispaljeni hitac iz automatske puške koji je ispalio [S.K].

Uzročno-posljedična veza između odgovornosti [Države] i štete koja je nastala, očituje se u tome da policijski službenici nisu pronašli automatsku pušku prilikom pretrage S.K.-ove kuće, a koja puška se nesporno nalazila u kući i koju su policijski službenici morali pronaći. Da su policijski službenici pronašli automatsku pušku prilikom vršenja pretrage, a morali su je pronaći budući se ista nedvojbeno nalazila u S.K.-ovoj kući, onda S.K. ne bi niti mogao ispaliti hitac kojim je usmrćen sin podnositelja ustavne tužbe Podnositelji ustavne tužbe uistinu ne znaju koliko veći obim uzročno-posljedične veze je potrebno obrazložiti revizijskom i drugostupanjskom sudu da bi isti prihvatili odgovornost Republike Hrvatske u ovom slučaju.

Ovakvim postupanjem podnositelji ustavne tužbe stavljeni su u neravnopravan položaj prema drugim građanima Republike Hrvatske. Podnositeljima ustavne tužbe, i njihovom sinu..., nije pružena osnovna sigurnost koja im je morala biti pružena, to je zaštita života, a tu zaštitu upravo su dužni osigurati policijski službenici. Osnovno načelo Ustava Republike Hrvatske određeno je čl. 21. st. 1. Ustava Republike Hrvatske: „Svako ljudsko biće ima pravo na život.“ [I maloljetni sin podnositelja ustavne tužbe] imao je pravo na život. To pravo u mu je oduzeto nemarnim radom policijskih službenika, koji nisu na valjani način izvršili pretragu S.K.-ove kuće.“

36. Dana 17. travnja 2019. Ustavni sud odbacio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao očigledno neosnovanu. Odvjetnik podnositelja zahtjeva primio je rješenje Ustavnog suda 29. travnja 2019.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

I. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I IZVJEŠĆA

37. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990 s naknadnim izmjenama i dopunama) glase kako slijedi:

Članak 14. stavak 2.

„Svi su pred zakonom jednaki.“

Članak 21.

„Svako ljudsko biće ima pravo na život.”

Članak 29. stavak 1.

„Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.”

38. Mjerodavne odredbe Kaznenog zakona (Narodne novine br. 110/97, 27/98, 50/00 i 129/00), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom

Članak 263.

„(1) Tko požarom, poplavom, eksplozivom, otrovom ili otrovnim plinom, ionizirajućim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom ili kakvom općeopasnom radnjom ili općeopasnim sredstvom izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

...

(3) Ako su kaznena djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinjena na mjestu gdje je okupljeno više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.“

Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti

Članak 271.

„(2) Ako je kaznenim djelom iz članka 263. stavka 1., 2. i 3., članka 264. stavka 1., članka 265. stavka 1. i 2. i članka 266. stavka 1. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do dvanaest godina.“

Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih tvari

Članak 335.

“(1) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili na drugi način sebi ili drugome pribavlja u posjed vatreno oružje, streljivo ili eksplozivne tvari čije nabavljanje, prodaja ili držanje građanima nije dozvoljeno,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.“

39. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku, (Narodne novine br. 110/97, 27/98, 112/99, 58/02, 143/02 i 178/04), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Članak 211.

„(1) Pretraga stana, drugoga prostora, pokretne stvari i osobe poduzima se radi pronalaženja počinitelja kaznenoga djela ili predmeta važnih za kazneni postupak, kad postoji vjerojatnost da se oni nalaze u određenom prostoru ili kod određene osobe.

(2) Pretraga je istraživanje predmeta pretrage uporabom osjetila i njihovih pomagala, pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom i drugim propisima.

(3) Pretraga osobe mora se provoditi na način kojim se čuva dostojanstvo osobe koja se pretražuje. Pretragu osobe obavlja osoba istoga spola.

(4) Pretraga se mora provoditi tako da se što manje remeti kućni red i uznemiruju građani.

(5) Ako se svrha pretrage stana, drugoga prostora i pokretne stvari ne može postići na drugi način, tijelo koje provodi pretragu će uz pomoć stručne osobe rastaviti predmet pretrage. Pri rastavljanju predmeta pretrage izbjegavat će se nepotrebna oštećenja.“

Članak 211.a

„(1) Kod pretrage stana pretražuje se jedna ili više prostorija koje osoba koristi kao svoj dom, te prostorije koje su s tim prostorom povezane istom svrhom korištenja.“

40. Mjerodavni dijelovi Zakona o oružju iz 1997. (Narodne novine br. 46/97 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Članak 11.

„Zabranjena je nabavka, držanje, nošenje, proizvodnja, popravljanje i prepravljanje, promet i prijevoz, ukoliko ovim Zakonom nije drugačije određeno:

1. svih vrsta automatskog oružja,

...“

Članak 38. stavak 2.

„Oružje se ne smije nositi bez oružnog lista i osobne iskaznice ili druge isprave o istovjetnosti osobe.“

41. Zakon o sustavu državne uprave (Narodne novine br. 75/93, 92/96, 48/99, 15/00, 127/00, 59/01 i 199/03), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasilo je kako slijedi:

Članak 13.

“Štetu koja građaninu, pravnoj osobi ili drugoj stranci nastane nezakonitim ili nepravilnim radom tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne samouprave i uprave, odnosno pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u prenijetim im poslovima državne uprave, naknađuje Republika Hrvatska.”

42. Mjerodavna odredba Zakona o parničnom postupku o ponavljanju postupka nakon konačne presude Europskog suda za ljudska prava (odnosno

članak 428.a) navedena je u predmetu *Lovrić protiv Hrvatske* (br. 38458/15, stavak 24., 4. travnja 2017.).

43. Od 1992. hrvatske vlasti organizirale su niz posebnih kampanja za poticanje građana da predaju oružje koje nezakonito posjeduju. Čini se da je u prvih deset godina dobrovoljno predano više od 33.500 komada oružja. Dana 31. svibnja 2001. Vlada je donijela Nacionalni program povećanja opće sigurnosti dobrovoljnom predajom oružja, streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava, popularno nazvan „Zbogom oružje”. Prema službenim statističkim podacima, tijekom 2001. i 2002. godine dobrovoljno je predano više od 6.500 komada vatrenog oružja.

44. Relevantni dijelovi Nacionalne strategije i Akcijskog plana za kontrolu malog i lakog oružja (Narodne novine br. 113/09), koje je Vlada Republike Hrvatske donijela 10. rujna 2009., glase kako slijedi:

„Suzbijanje nezakonitog posjedovanja i učinkovita kontrola malog i lakog oružja predstavljaju jedan od ključnih preduvjeta sigurnosti i stabilnosti svake države, pa tako i Republike Hrvatske. U Hrvatskoj je ta potreba posebno izražena zbog razmjerno velike količine malog i lakog oružja koja je akumulirana tijekom Domovinskog rata, kao i zbog specifičnog geostrateškog položaja Republike Hrvatske kao tranzitnog područja za krijumčarenje oružja u zapadnu Europu.

Prepoznajući navedenu opasnost, a uvažavajući preporuke i napore međunarodne zajednice usmjerene protiv organiziranog kriminaliteta i terorizma, nameće se potreba djelotvornog i koordiniranog poduzimanja svih raspoloživih mjera i aktivnosti u cilju učinkovitijeg suzbijanja nezakonite proizvodnje, nabave, posjedovanja, trgovine i krijumčarenja malog i lakog oružja, te ujedno i svih drugih zlouporaba i negativnih pojava s tim u vezi. Riječ je o vrlo složenom procesu koji zahtijeva kontinuiranu suradnju svih ministarstava i drugih tijela državne uprave kako bi se postigao maksimalni učinak.

U tu svrhu Vlada Republike Hrvatske donosi Nacionalnu strategiju za kontrolu malog i lakog oružja s pripadajućim Akcijskim planom. Nacionalna strategija predstavlja strateški dokument koji definira ključne ciljeve i prioritete nacionalne politike kontrole malog i lakog oružja, a Akcijski plan sadrži jasno definirane mjere za unapređenje dosadašnjih aktivnosti u ovom području, a s ciljem stvaranja što sigurnijeg okruženja za hrvatske građane te omogućavanja neometanog ekonomskog i socijalnog razvoja države.“

...

2. Analiza stanja

...

2.2. Rasprostranjenost oružja u Republici Hrvatskoj

Tijekom Domovinskog rata na području Republike Hrvatske našle su se velike količine raznog vatrenog oružja, streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava. Po završetku rata, najveći dio oružja stavljen je pod nadzor Oružanih snaga Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova, no dio oružja ostao je u nezakonitom posjedu građana.

S ciljem sustavnog smanjivanja nezakonitog posjedovanja oružja, Republika Hrvatska je u proteklom razdoblju poduzela niz aktivnosti i mjera. Provedene su

višekratne izmjene i dopune zakonskih propisa kroz koje je građanima omogućeno da oružje u nezakonitom posjedu dobrovoljno predaju, a s tom svrhom su provedene i brojne akcije. Ministarstvo unutarnjih poslova je 2002. godine provelo akciju pod nazivom »Zbogom oružje« u okviru koje su građani mogli predati neregistrirano oružje lokalnoj policijskoj upravi ili postaji ili ga legalizirati. Uspješna je i kampanja »Manje oružja – manje tragedija« koja se od 2007. godine provodi u suradnji s Programom UN-a za razvoj (UNDP).

Kad je riječ o količini oružja koja se još uvijek, unatoč dugogodišnjim opetovanim akcijama provedenim u svrhu dobrovoljne predaje i legalizacije oružja, nalazi u nezakonitom posjedu građana, nemoguće je dati preciznu procjenu. Riječ je uglavnom o oružju čija je nabava, registracija i posjedovanje građanima zabranjeno Zakonom o oružju. Uz zabranjeno oružje, u nezakonitom posjedu građana nalazi se još uvijek i velika količina oružja čija je nabava i posjedovanje građanima zakonom dozvoljeno (uz odgovarajuće odobrenje). U navedenim okolnostima, Zakon o oružju ... i dalje omogućuje građanima da trajno predaju sve vrste vatrenog oružja, i to tako da ga prijave najbližoj policijskoj upravi ili policijskoj postaji, nakon čega ga policija preuzima na mjestu gdje se ono nalazi. Ukoliko građani oružje prijave prije poduzimanja izvidnih i istražnih radnji policije prema Zakonu o prekršajima i Zakonu o kaznenom postupku, odnosno početka primjene policijskih ovlasti utvrđenih Zakonom o policiji, protiv njih se neće pokretati prekršajni niti kazneni postupak...”

II. MJERODAVNO MEĐUNARODNO PRAVO I IZVJEŠĆA

45. Mjerodavni dio Općeg komentara br. 35 o članku 9. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koji je donio Odbor UN-a za ljudska prava 16. prosinca 2014. (fusnote ispuštene), glasi kako slijedi:

„9. Pravo na osobnu sigurnost štiti pojedinca od namjernog nanošenja tjelesnih ili duševnih ozljeda, neovisno o tome je li žrtva lišena slobode ili nije. Primjerice, dužnosnici država stranaka krše pravo na osobnu sigurnost kada neopravdano nanose tjelesne ozljede. Pravo na osobnu sigurnost obvezuje države stranke da poduzmu odgovarajuće mjere kao odgovor na prijetnje smrću osobama u javnoj sferi te, općenito, da zaštite pojedince od predvidljivih prijetnji životu ili tjelesnom integritetu koje potječu od bilo kojih državnih ili privatnih aktera. Države stranke moraju poduzeti i mjere za sprječavanje štete u budućnosti i retroaktivne mjere, kao što je provedba kaznenih zakona, kao odgovor na štetu iz prošlosti. Primjerice, države stranke moraju primjereno odgovoriti na obrasce nasilja nad kategorijama žrtava kao što su zastrašivanje branitelja ljudskih prava i novinara, odmazda na svjedocima, nasilje nad ženama, uključujući nasilje u obitelji, maltretiranje ročnika u oružanim snagama, nasilje nad djecom, nasilje nad osobama na temelju njihove seksualne orijentacije ili rodnog identiteta te nasilje nad osobama s invaliditetom. Također bi trebale spriječiti i ispraviti neopravdanu upotrebu sile pri provođenju zakona, te zaštititi svoje stanovništvo od zlostavljanja od strane privatnih sigurnosnih snaga i od rizika koje predstavlja prevelika dostupnost vatrenog oružja. Pravo na osobnu sigurnost ne odnosi se na sve rizike za tjelesno ili duševno zdravlje i nije uključeno kad je riječ o neizravnom utjecaju na zdravlje činjenice da se protiv osobe vodi parnični ili kazneni postupak.”

III. MJERODAVNO PRAVO I IZVJEŠĆA EUROPSKE UNIJE

46. Mjerodavni dijelovi Direktive (EU) 2021/555 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o nadzoru nabave i posjedovanja oružja glase kako slijedi:

„ ...

(23) Za najopasnije vatreno oružje trebalo bi ovom Direktivom utvrditi stroža pravila kako bi se osiguralo da, uz neke ograničene i propisno obrazložene iznimke, nabava, posjedovanje ili trgovanje takvim vatrenim oružjem nije dopušteno. U slučaju nepoštovanja tih pravila države članice trebale bi poduzeti sve odgovarajuće mjere, što bi između ostaloga moglo uključivati oduzimanje tog vatrenog oružja.

...

Članak 6.

1. Ne dovodeći u pitanje članak 3., države članice dozvoljavaju nabavu i posjedovanje vatrenog oružja samo osobama koje za to imaju dobar razlog i:

(a) koje imaju najmanje 18 godina, osim za nabavu, koja ne uključuje kupnju, i posjedovanje vatrenog oružja za lov i streljaštvo, pod uvjetom da u tom slučaju osobe koje su mlađe od 18 godina imaju privolu roditelja ili se nalaze pod roditeljskim nadzorom ili nadzorom odrasle osobe s valjanom dozvolom za nošenje vatrenog oružja ili dozvolom za lov, ili se nalaze unutar licenciranog ili na drugi način ovlaštenog centra za obuku, a roditelj ili odrasla osoba s valjanom dozvolom za nošenje vatrenog oružja ili dozvolom za lov preuzima odgovornost za odgovarajuću pohranu oružja u skladu s člankom 7.; i

(b) za koje je mala vjerojatnost da mogu biti opasne za sebe ili druge, javni red ili javnu sigurnost; činjenica da su osuđeni za nasilno kazneno djelo počinjeno s namjerom smatra se pokazateljem takve opasnosti.

...“

Članak 9.

„1. Ne dovodeći u pitanje članak 2. stavak 2., države članice poduzimaju sve potrebne mjere kako bi zabranile nabavu i posjedovanje vatrenog oružja, bitnih dijelova i streljiva razvrstanih u kategoriju A. One osiguravaju da se oduzme vatreno oružje, bitni dijelovi i streljivo koji se nezakonito drže unatoč toj zabrani.

...“

Prilog I.

„ ...

II. Za potrebe ove Direktive, vatreno oružje razvrstava se u sljedeće kategorije:

Kategorija A – zabranjeno vatreno oružje

...

2. Automatsko vatreno oružje.

..“

IV. DRUGI RELEVANTNI MATERIJALI

47. Centar za kontrolu pješačkog i lakog oružja za jugoistočnu i istočnu Europu (SEESAC) dobio je mandat od Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) i Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu (SCSP) da unaprijeđuje potporu svim međunarodnim i nacionalnim zainteresiranim subjektima jačanjem nacionalnih i regionalnih administrativnih sposobnosti za kontrolu pješačkog i lakog oružja i smanjivanjem njegova širenja i zlorabe te na taj način pridonese većoj stabilnosti, sigurnosti i razvoju u jugoistočnoj i istočnoj Europi. Godine 2006. SEESAC je objavio izvješće pod naslovom „Istraživanje o pješačkom i lakom oružju u Hrvatskoj”, čiji relevantni dijelovi glase kako slijedi:

„Procjenjuje se da je u rukama civila približno 968.000 komada oružja, od čega 371.000 registriranih i 597.000 neregistriranih komada oružja. Broj registriranih komada vatrenog oružja po stanovniku iznosi 20 % tog broja u Sjedinjenim Američkim Državama, 40 % tog broja u Srbiji, 50 % tog broja u BiH, 100 % tog broja u Bugarskoj i Švicarskoj te 800 % tog broja u Mađarskoj. Procijenjen broj neregistriranih komada oružja predstavlja veliku prijetnju javnoj sigurnosti, što potvrđuje relativno velik broj oružanih napada, ubojstava, razbojništva i samoubojstava, te izazov za državnu i regionalnu sigurnost zbog kontinuiranih aktivnosti teškog i organiziranog kriminala.

...

Stopa prijavljenih i istraženih kaznenih djela u Hrvatskoj nije se znatno promijenila tijekom prethodnih četiriju godina; međutim, stopa teškog i organiziranog oružanog kriminala povećala se za više od 50 % tijekom posljednjih pet godina, pri čemu se oružani napadi, oružano razbojništvo te oružana ubojstva povećavaju iz godine u godinu uz jednu iznimku. U više od 95 % slučajeva oružanog organiziranog kriminala djela su počinjena nezakonitim ručnim oružjem. Povećana učestalost oružanih kaznenih djela u odnosu na druge vrste kaznenih djela pokazuje da je potrebno i dalje podržavati inicijative namijenjene za borbu protiv simbiotskih problema organiziranog kriminala i nezakonitog posjedovanja vatrenog oružja (osobito ručnog oružja) učinkovitijim provođenjem zakona, strožim kaznenim zakonom i poboljšanim pravosudnim sustavom.

Procjenjuje se da je približno pola milijuna ljudi ostalo traumatizirano oružanim sukobom iz 1990-ih. Traumatski poremećaji prevladavaju u muškoj populaciji, osobito među braniteljima. Autoagresivno ponašanje [samoozljeđivanje] i velika dostupnost oružja doveli su do velikog broja samoubojstava muškaraca počinjenih oružjem. Općenito, stopa samoubojstava po stanovniku znatno je iznad prosjeka u EU-u. Trenutačnu potporu braniteljima i osobama koje boluju od posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) trebalo bi povećati, a u Zakon o oružju trebalo bi uključiti strogu odredbu koja bi osigurala da osobe koje boluju od PTSP-a ne mogu imati pristup vatrenom oružju.

I dalje je visoka i uznemirujuća razina oružanog nasilja u obitelji, koje često uključuje osobe koje boluju od PTSP-a. Nema zaključnih statističkih podataka o točnom broju takvih incidenata, međutim, ogleđno razdoblje s početka 2006. pokazalo je mjesečno u prosjeku 12 incidenata s vatrenim oružjem korištenim protiv članova obitelji ili susjeda. Za razliku od vrste vatrenog oružja koje se upotrebljava za počinjenje kaznenih djela organiziranog kriminala, vatreno oružje koje se upotrebljava pri napadima u obitelji i ubojstvima mješavina je registriranog i neregistriranog oružja, a po svemu sudeći, velik

dio tog vatrenog oružja preostao je iz rata. Taj trend pokazuje da postoji trajna potreba za rješavanjem povezanih problema PTSP-a, nasilja u obitelji i neregistriranog oružja poboljšanim provođenjem zakona, razvijanjem svijesti [o opasnosti oružja], pružanjem potpore žrtvama te prikupljanjem vatrenog oružja.

...

U Hrvatskoj prevladava čvrsta predodžba o muškom branitelju zemlje s kojom je jasno povezano posjedovanje oružja. Pedeset posto ispitanika istraživanja smatra zaštitu svoje obitelji i imovine glavnim razlogom za držanje vatrenog oružja unatoč relativno visokoj razini ukupne sigurnosti. Ta očita proturječnost vjerojatno se može pripisati propustu države da dovoljno dopre do javnosti putem učinkovitog policijskog sustava koji se temelji na zajednici i proaktivne lokalne uprave.

...

Većina javnosti podržava buduća prikupljanja oružja i amnestiju koja je predviđena u nacrtu Zakona o oružju. Jedina je kritika da su prethodni programi bili prekratki i da od 2003. više nije bilo mogućnosti vratiti nezakonito oružje bez novčane ili druge kazne, što je dovelo do povećanja broja 'odbačenih' komada vatrenog oružja. Prikupljanjem se nikad neće prikupiti sve nezakonito oružje jer se ono oružje koje je upotrijebljeno za kaznena djela neće predati zbog straha od kazne; taj se problem može riješiti jedino agresivnim provođenjem zakona."

48. Studija o ubojstvima na Balkanu (engl. *Balkan Homicide Study* – BHS) međunarodna je studija koja se temeljila na spisima tužiteljstva i sudova koju je proveo Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu (pod vodstvom gđe A.M. Getoš Kalac) od 2016. do 2019. u Hrvatskoj, Mađarskoj, Kosovu, Sjevernoj Makedoniji, Rumunjskoj i Sloveniji. Prema skupu podataka BHS-a, koji se odnosi samo na Hrvatsku, u 47,8 % slučajeva djelo je počinjeno hladnim oružjem, u 24,5 % vatrenim oružjem, od čega u 64,1 % slučajeva počinitelji nisu imali dozvolu za korištenje vatrenog oružja. Među slučajevima korištenja vatrenog oružja, 80,8 % pokušaja ubojstva i 64 % dovršenih ubojstava počinjeno je bez dozvole za vatreno oružje.

49. Prema drugoj nacionalnoj studiji o nasilju koja se temeljila na spisima sudova koju je proveo Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu (pod vodstvom gđe R. Bezić) od 2021. do 2023. u četiri najveća hrvatska grada (Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku), CroViMo Violence Lab, od svih nasilnih djela počinjenih vatrenim oružjem, 73,3 % počinjeno je bez dozvole za oružje.

PRAVO

V. NAVODNA POVREDA ČLANKA 2. KONVENCIJE

50. Podnositelji zahtjeva prigovorili su da je do smrti njihova sina došlo zbog propusta domaćih vlasti da spriječe S.K.-ove činove nasilja i, konkretno, da oduzmu automatsku pušku koju je nezakonito posjedovao, u suprotnosti s člankom 2. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. ...”

A. Dopuštenost

1. Očitovanja stranaka

51. Vlada je na početku pozvala Sud da razmotri opseg predmeta podnositelja zahtjeva koji mu je podnesen. S tim u vezi, navela je da su u zahtjevu Sudu podnositelji prigovorili samo ishodu parničnog postupka za naknadu štete koji su pokrenuli protiv države. Pritom su se podnositelji zahtjeva pozvali isključivo na članke 6. i 13. Konvencije. Smrt svog sina spomenuli su samo u kontekstu pravne osnove zahtjeva za naknadu štete i nisu izričito ni u biti prigovorili zbog povrede njegova prava na život. U svjetlu gore navedenog, Vlada je pozvala Sud da prigovor na temelju članka 2. Konvencije proglasi nedopuštenim.

52. Vlada je dalje tvrdila da podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaća pravna sredstva jer se u svojoj ustavnoj tužbi nisu izričito ni u biti pozvali na članak 2. Konvencije ni na odgovarajuću odredbu Ustava (članak 21.), već su samo podnijeli prigovore na temelju članaka 14. i 29. Ustava tvrdeći da je došlo do povrede njihova prava na pošteno suđenje i jednakost pred zakonom, navodno počinjene kao rezultat parničnog postupka koji su pokrenuli protiv države (vidi stavak 35. ove presude).

53. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da su prigovorili u biti i pred Sudom i pred Ustavnim sudom zbog povrede prava njihova sina na život. Objasnili su da je jedini pravni put da ostvare zadovoljštinu bio podnošenje tužbe protiv države za naknadu nematerijalne štete, zbog čega su morali svoje argumente oblikovati tako da se odnose na parnični postupak koji je prethodio njihovoj ustavnoj tužbi.

2. Ocjena Suda

54. Sud smatra da su gore navedeni prigovori koje je iznijela Vlada međusobno neraskidivo povezani i da ih stoga treba ispitati zajedno.

55. Sud primjećuje da su u svojoj ustavnoj tužbi, iako su se izričito pozvali na članke 14. i 29. Ustava, podnositelji naveli i da njima i njihovu sinu nije bila „pružena osnovna sigurnost koja im je trebala biti osigurana, i to zaštita života, [koju] trebaju jamčiti policijski službenici”. Navodeći članak 21. Ustava Republike Hrvatske, kojim je zajamčeno pravo na život (vidi stavak 37. ove presude), dalje su tvrdili da je njihov sin „također imao pravo na život, ali mu je to pravo oduzeto zbog nemara policijskih službenika koji nisu pravilno pretražili [S.K.-ovu] kuću” (vidi stavak 35. ove presude). Sud nadalje primjećuje da su podnositelji ponovili iste navode u zahtjevu koji su mu podnijeli, dok su se u dijelu obrasca zahtjeva koji se odnosi na prigovore izričito pozvali isključivo na članke 6. i 13. Konvencije.

56. S tim u vezi, Sud ponavlja da, na temelju načela *jura novit curia*, nije vezan pravnim osnovama koje je naveo podnositelj zahtjeva na temelju Konvencije i dodatnih protokola. Sud ima ovlasti odlučiti o pravnoj

karakterizaciji činjenica prigovora ispitujući ga na temelju članaka ili odredbi Konvencije koji su različiti od onih na koje se poziva podnositelj zahtjeva (vidi *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak 126., 20. ožujka 2018.). Slijedom toga, Sud je strankama komunicirao ovaj predmet isključivo na temelju članka 2. Konvencije, a stranke su razmijenile očitovanja o tom pitanju.

57. Štoviše, Sud je u brojnim predmetima protiv Hrvatske već presudio da pravilo da Ustavni sud može ispitivati samo one povrede ustavnih prava koje su izrijeком istaknute u ustavnoj tužbi nije apsolutno i da je ponekad dovoljno da povreda nekog ustavnog prava bude očita iz tvrdnji podnositelja ustavne tužbe i iz spisa predmeta (vidi *Mesić protiv Hrvatske* (br. 2), br. 45066/17, stavak 45., 30. svibnja 2023., i ondje navedene predmete).

58. Primjenjujući gore navedena načela na ovaj predmet, i s obzirom na činjenice kojima su podnositelji zahtjeva prigovorili i pravne argumente koje su iznijeli u svojoj ustavnoj tužbi i zahtjevu, Sud je uvjeren da su u biti podnijeli prigovor na temelju članka 2. Konvencije i pred njim i pred Ustavnim sudom (usporedi s predmetom *Akdeniz protiv Turske*, br. 25165/94, stavak 90., 31. svibnja 2005.).

59. Osim toga, zbog načina na koji su podnositelji zahtjeva izrazili svoje pritužbe pred Ustavnim sudom nema sumnje da je isti prigovor naknadno podnesen Sudu (vidi stavak 35. ove presude i usporedi s tvrdnjama podnositelja sažetima u stavcima 62. – 69. ove presude; usporedi nasuprot tome predmet *Merot d.o.o. i Storitve Tir d.o.o. protiv Hrvatske* (odl.), br. 29426/08 i 29737/08, stavak 36., 10. prosinca 2013.). Stoga su podnositelji, ističući u biti isto pitanje na domaćoj razini, nacionalnim tijelima dali priliku koju u načelu treba dati državama ugovornicama u skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije za ispravljanje povreda koje su navodno počinile (vidi gore navedeni predmet *Mesić*, stavak 47.; *Lelas protiv Hrvatske*, br. 55555/08, stavci 45. i 47. – 52., 20. svibnja 2010.; i *Žaja protiv Hrvatske*, br. 37462/09, stavak 71., 4. listopada 2016.).

60. Slijedi da se prigovori Vlade o nedopuštenosti moraju odbiti i da je Sud nadležan ispitati ovaj predmet na temelju članka 2. Konvencije.

61. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Očitovanja stranaka

(a) Podnositelji zahtjeva

62. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da je i njima i njihovu sinu zajamčena zaštita života od strane policije. Međutim, njihovu je sinu uskraćeno pravo na život zbog nemara policije koja nije propisno obavila pretragu S.K.-ove kuće.

63. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, uzročno-posljedična veza između pretrage S.K.-ove kuće koja nije bila temeljita i štete koja im je prouzročena, odnosno smrti njihova sina, dokazana je u domaćem postupku. To pokazuje činjenica da policijski službenici prilikom pretrage nisu pronašli automatsku pušku, iako nije sporno da se puška u vrijeme pretrage nalazila u S.K.-ovoj kući i da ju je policija stoga trebala pronaći. Da je policija pronašla automatsku pušku, S.K. ju ne bi mogao upotrijebiti da ustrijeli sina podnositelja zahtjeva.

64. Nadalje, suprotno zaključcima drugostupanjskog suda i Vrhovnog suda da su podnositelji trebali dokazati da je puška bila skrivena u smotanom tepihu, podnositelji su tvrdili da je potpuno nebitno gdje je točno u S.K.-ovoj kući puška bila skrivena. Da je policija pravilno pretražila S.K.-ovu kuću, pronašla bi ju i spriječila tragično stradavanje njihova sina.

65. Podnositelji zahtjeva nadalje su tvrdili da su domaći sudovi pogrešno zaključili da je pretraga bila pravilno provedena. Prvo, kako je potvrdio svjedok I.M., policijski službenici nisu do kraja odmotali tepih. Drugo, iz iskaza policijskih službenika vidljivo je da nitko od njih nije zapravo pregledao smotani tepih. Konačno, sama činjenica da je svjedok I.M. gazio po tom tepihu ukazuje na to da pretraga nije obavljena zakonito jer su svjedoci pretrage samo gledatelji i nije im dopušteno aktivno sudjelovati u pretrazi.

66. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da su odluke drugostupanjskog suda i Vrhovnog suda bile proizvoljne jer u njima nije u obzir uzeta pravomoćna presuda kaznenog suda kojom je S.K. proglašen krivim, unatoč činjenici da su građanski sudovi vezani pravomoćnom kaznenom presudom u cijelosti. S tim u vezi, podnositelji zahtjeva kritizirali su činjenicu da je drugostupanjski sud smatrao da je S.K.-ov iskaz tijekom parničnog postupka bio nepouzdan, unatoč tome što je bio u skladu s iskazom koji je prethodno dao u kaznenom postupku.

67. Štoviše, podnositelji zahtjeva ustvrdili su da država nije upotrijebila mehanizme koji su joj bili na raspolaganju da spriječi povrede kaznenopravnih odredbi koje su bile na snazi. Naime, nije spriječila povredu odredaba o zabrani posjedovanja oružja jer nije propisno nadzirala S.K.-a niti ga je zatim spriječila da upotrijebi oružje koje nezakonito posjeduje.

68. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da se država ne može osloboditi odgovornosti samo zato što je donijela kaznenopravne odredbe kako bi odvratila pojedince od počinjenja kaznenih djela; dužna je i aktivno štititi živote osoba pod svojom jurisdikcijom. U konkretnom predmetu to znači da je država bila dužna poduzeti sve raspoložive mjere preko nadležnih tijela i, s obzirom na to da je S.K. više puta prijavljivao zbog nezakonitog posjedovanja i upotrebe oružja, poduzeti sve raspoložive mjere kako bi pronašla to oružje i oduzela ga, što država nije učinila.

69. Konačno, odgovornost države u njihovu predmetu proizlazi i iz činjenice da je, nakon pretrage S.K.-ove kuće 1. rujna 2003., nadležna policijska uprava 5. rujna 2003. poslala još jedan dopis lokalnoj policijskoj

postaji u kojem je ukazala na potrebu da se provede provjera na terenu u vezi s informacijama koje je primila da S.K. nezakonito posjeduje vatreno oružje za koje nema dozvolu i koje skriva u potkrovlju svoje kuće. Međutim, u razdoblju od 5. rujna 2003. do 12. listopada 2003., datuma kada se dogodio tragični događaj, nadležna domaća tijela nisu poduzela nikakve daljnje radnje kako bi pretražile S.K.-ovu kuću unatoč izričitim uputama u tom smislu od nadležne policijske uprave. Tvrdnja Vlade da, prije dotičnog događaja, nadležna domaća tijela nisu primila nijednu prijavu iz koje bi mogla zaključiti da S.K. posjeduje oružje stoga je netočna.

(b) Vlada

70. Vlada je tvrdila da se, da bi država snosila odgovornost na temelju članka 2. Konvencije, mora utvrditi da su domaće vlasti propustile poduzeti razumne mjere kako bi pružile stvarnu priliku da se promijeni ishod ili ublaži opasnost, što nije bio slučaj u situaciji podnositelja zahtjeva. Vlasti nisu propustile ispuniti svoje pozitivne obveze na temelju članka 2. Konvencije jer nisu znale, niti su mogle znati, da S.K. predstavlja opasnost za živote drugih.

71. Vlada je prvo istaknula da su, unatoč svim informacijama koje su bile na raspolaganju podnositeljima zahtjeva o tome da je S.K.-ovo ponašanje problematično, da je sklon sukobima i da posjeduje nezakonito oružje, podnositelji zahtjeva jasno izjavili tijekom parničnog postupka da protiv njega nikad nisu podnijeli kaznenu prijavu zbog neovlaštenog posjedovanja oružja. Štoviše, naveli su da ga nikada nisu osobno vidjeli s oružjem.

72. Dostavivši izvratke iz S.K.-ove kaznene i prekršajne evidencije iz 2020., Vlada je tvrdila da prije dotičnog događaja nadležna domaća tijela nisu imala saznanja ni o kakvim optužbama za kazneno djelo ili situacijama iz kojih su mogla zaključiti da je S.K. bio nasilan ili da posjeduje oružje. Posljedično, domaća tijela nisu mogla znati da S.K. predstavlja potencijalnu opasnost za druge osobe, uključujući i sina podnositelja zahtjeva, te stoga nisu propustila poduzeti potrebne korake da bi zaštitila živote drugih.

73. Osim toga, Vlada je tvrdila da je policija obavila pretragu S.K.-ove kuće u skladu s odredbama Zakona o kaznenom postupku, nakon što je nadležni sud izdao nalog. Činjenica da tom prilikom policija nije pronašla automatsku pušku kojom je S.K. nekoliko dana kasnije usmrtio dvije osobe ne čini pretragu nezakonitom ili nepravilno provedenom. Štoviše, nadležna domaća tijela nisu utvrdila nikakve propuste u postupanju policije prilikom obavljanja pretrage S.K.-ove kuće. Nije bilo nikakvog unutarnjeg postupanja prema policijskim službenicima koji su obavili pretragu, niti je takvo postupanje bilo naloženo, a domaći sudovi nisu utvrdili da je tijekom pretrage bilo ikakvih nepravilnosti ili nezakonitosti. Stoga nije bilo nikakvih odluka bilo kojeg domaćeg tijela koje bi ukazivale na bilo kakav propust policije u provođenju pretrage ili kojima se utvrđuje njezina odgovornost.

74. Vlada je istaknula da je navod da je automatska puška kojom je S.K. počinio kaznena djela bila smotana u tepihu i da su stoga policijski službenici pretragu proveli površno iznio isključivo sam S.K. pokušavajući izbjeći odgovornost. Međutim, budući da je S.K. u više navrata mijenjao iskaz o tome gdje je točno držao automatsku pušku, njegovi se iskazi ne mogu smatrati pouzdanima.

75. Štoviše, Vlada je primijetila da su svi navodi podnositelja zahtjeva, uključujući navode o provođenju pretrage, već temeljito ispitali domaći sudovi, koji su donijeli obrazložene presude koje nisu bile proizvoljne. Domaći sudovi u dovoljnoj su mjeri razjasnili sve relevantne činjenice i okolnosti te su naveli jasne i razumljive razloge za svoje odluke, koje su se temeljile na izvedenim dokazima.

76. Konačno, Vlada je naglasila da nema dokaza, osim iskaza S.K.-a, koji ukazuju na to da je S.K. u trenutku pretrage u kući imao automatsku pušku. Pušku je mogao nabaviti nakon pretrage, kako je i sam prvobitno naveo u iskazu danom policiji, kada je izjavio da ju je pronašao nekoliko dana prije tragičnog događaja.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

77. Sud primjećuje da se članak 2., koji štiti pravo na život, smatra jednom od temeljnih odredaba od najveće važnosti u Konvenciji. Prva rečenica članka 2. stavka 1. nalaže državi ne samo da se suzdrži od namjernog i nezakonitog oduzimanja života već i da poduzme odgovarajuće korake za zaštitu života osoba pod svojom jurisdikcijom (vidi, *L.C.B. protiv Ujedinjene Kraljevine*, 9. lipnja 1998., stavak 36., *Izvešća o presudama i odlukama* 1998-III; *Osman protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 23452/94, stavak 115., *Izvešća* 1998-VIII; i *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 46477/99, stavak 71., ECHR 2002-II).

78. Te pozitivne obveze prije svega podrazumijevaju primarnu obvezu uspostavljanja odgovarajućeg skupa preventivnih mjera usmjerenih na osiguravanje javne sigurnosti. To podrazumijeva dužnost države da donese i provede zakonodavni i upravni okvir koji je osmišljen tako da osigurava učinkovito odvrćanje od prijetnji pravu na život (vidi *Öneryıldız protiv Turske* [VV], br. 48939/99, stavci 89. – 90., ECHR 2004-XII, i *Masneva protiv Ukrajine*, br. 5952/07, stavak 64., 20. prosinca 2011.).

79. Međutim, Sud je naglasio i da se ta pozitivna obveza mora tumačiti na način da vlastima ne nameće prekomjeren teret uvažavajući posebno nepredvidljivost ljudskog ponašanja i operativne odluke koje se moraju donijeti u pogledu prioriteta i resursa (vidi gore navedeni predmet *Öneryıldız*, stavak 107., i *Ciechońska protiv Poljske*, br. 19776/04, stavci 63. i 64., 14. lipnja 2011.). U skladu s tim, ne može iz svakog potencijalnog rizika za život proizaći zahtjev vlastima, na temelju Konvencije, da poduzmu

preventivne mjere kako bi spriječile da se taj rizik ostvari. Opseg pozitivnih obveza u određenom kontekstu ovisi o vrstama dotičnih rizika i mogućnostima da se ti rizici ublaže (vidi *Cavit Tınarlıoğlu protiv Turske*, br. 3648/04, stavak 90., 2. veljače 2016.).

80. U tom kontekstu, Sud je smatrao da, ako je država ugovornica donijela sveobuhvatan pravni okvir i zakonodavstvo koji su prilagođeni zahtjevima zaštite u određenom kontekstu, pitanja kao što su pogrešna prosudba pojedinog aktera ili nesavjesna koordinacija profesionalaca bilo u javnom bilo u privatnom sektoru ne mogu biti sama po sebi dostatna da dovedu do odgovornosti države ugovornice sa stajališta njezine pozitivne obveze na temelju članka 2. (vidi *Kotilainen i drugi protiv Finske*, br. 62439/12, stavak 68., 17. rujna 2020.).

81. Osim toga, postoji i dodatna materijalna pozitivna obveza poduzimanja preventivnih operativnih mjera za zaštitu unaprijed identificiranog pojedinca od drugog pojedinca (vidi gore navedeni predmet *Osman*, stavak 115., i *Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske* [VV], br. 41720/13, stavak 136., 25. lipnja 2019.) ili, u određenim okolnostima, od samoga sebe (vidi gore navedeni predmet *Fernandes de Oliveira*, stavci 103. i 108. – 115.). Kako bi došlo do te pozitivne obveze, potrebno je utvrditi da su vlasti u dano vrijeme znale, ili su morale znati, za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život unaprijed identificiranog pojedinca ili pojedinaca zbog kriminalnih radnji treće strane i da nisu poduzele mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će se njima izbjeći taj rizik (vidi gore navedeni predmet *Osman*, stavci 115. – 116.; gore navedeni predmet *Öneryıldız*, stavci 74. i 101.; *Bône protiv Francuske* (odl.), br. 69869/01, 1. ožujka 2005.; *Tagayeva i drugi protiv Rusije*, br. 26562/07 i šest drugih zahtjeva, stavak 483., 13. travnja 2017.; gore navedeni predmet *Cavit Tınarlıoğlu*, stavci 91. – 92.; i gore navedeni predmet *Fernandes de Oliveira*, stavak 109.).

82. S tim u vezi, Sud pravi razliku između predmeta koji se odnose na zahtjev osobne zaštite jednog ili više pojedinaca koji se unaprijed mogu identificirati kao potencijalna meta smrtonosnog čina i predmeta u kojima je u pitanju obveza pružanja opće zaštite društvu (vidi *Maiorano i drugi protiv Italije*, br. 28634/06, stavak 107., 15. prosinca 2009.; *Giuliani i Gaggio protiv Italije* [VV], br. 23458/02, stavak 247., ECHR 2011; *Gorovenky i Bugara protiv Ukrajine*, br. 36146/05 i 42418/05, stavak 32., 12. siječnja 2012.; i *Bljakaj i drugi protiv Hrvatske*, br. 74448/12, stavak 111., 18. rujna 2014.). U potonjem kontekstu Sud je naglasio obvezu revnosti državnih vlasti da osiguraju opću zaštitu prava na život kad rješavaju opasnost koja proizlazi iz potencijalnih djela određenih pojedinaca koji su pod kontrolom vlasti (vidi *Mastromatteo protiv Italije* [VV], br. 37703/97, stavak 74., ECHR 2002-VIII, i gore navedeni predmet *Maiorano i drugi*, stavak 121.).

83. Primjerice, Sud je utvrdio i da je došlo do obveze pružanja opće zaštite društvu od potencijalno smrtonosnih djela u odnosu na opasnost od osobe koja je poznata zbog nasilja, nezakonitog posjedovanja vatrenog oružja i zloupotrebe alkohola koja je bila očito duševno poremećena i pod kontrolom policije na dan kad je počinila ubojstvo (vidi gore navedeni predmet *Bljakaj i drugi protiv Hrvatske*, stavak 121.). U drugom predmetu koji se odnosio na policijskog službenika koji je namjerno ustrijelio dvije osobe svojim policijskim pištoljem kad nije bio na dužnosti, Sud je utvrdio povredu članka 2. na temelju činjenice da je policijskom službeniku odobreno zaduženje oružja protivno postojećem domaćem zakonodavstvu kojim se uređuje policijsko oružje i da njegova osobnost nije bila propisno ocijenjena s obzirom na to da je otprije bio poznat kao počinitelj stegovnih djela (vidi gore navedeni predmet *Gorovenko i Bugara*, stavak 39.).

84. Konačno, u predmetu *Kotilainen i drugi protiv Finske* (gore naveden, stavak 75.) Sud je presudio da je, s obzirom na visoku razinu inherentnih rizika za pravo na život, upotreba vatrenog oružja oblik opasne aktivnosti koja mora dovesti do pozitivne obveze država da usvoje i provedu mjere namijenjene osiguravanju javne sigurnosti.

85. Da bi došlo do pozitivne obveze, mora se u svakom slučaju utvrditi da vlasti nisu poduzele mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će se njima izbjeći taj rizik (vidi, među drugim izvorima prava, gore navedeni predmet *Kotilainen i drugi*, stavak 73.).

(b) Primjena navedenih načela na ovaj predmet

86. Glavna je pritužba podnositelja zahtjeva u ovom predmetu da su domaće vlasti morale biti svjesne opasnosti S.K.-a i da nisu učinile sve što su trebale učiniti kako bi pronašle njegovo oružje koje je nezakonito posjedovao, kojim je kasnije ubio njihova maloljetnog sina.

87. Sud na početku primjećuje da se čini da nema nikakvih problema u pogledu regulatornog okvira države koji je bio na snazi u relevantno vrijeme: posjedovanje automatskog oružja bilo je zabranjeno u skladu s člankom 11. Zakona o oružju, a posjedovanje takvog oružja bilo je kazneno djelo kažnjivo na temelju članka 335. Kaznenog zakona. Stoga se ne može reći da je okvir kao takav bio nezadovoljavajući.

88. Kad je riječ o pozitivnoj obvezi države da donese preventivne operativne mjere, Vlada je ustvrdila da nije postojao način da vlasti saznaju da S.K. predstavlja stvarnu i neposrednu prijetnju drugima zbog nezakonitog posjedovanja ili upotrebe vatrenog oružja (vidi stavak 72. ove presude).

89. S tim u vezi, Sud napominje da je policijska postaja u Osijeku, prije tragičnog događaja, posjedovala brojne dokaze da je S.K. bio nasilan i da vjerojatno nezakonito posjeduje oružje (vidi stavke 5. i 6. ove presude; vidi i činjenice kako ih je utvrdio prvostupanjski građanski sud navedene u stavku 32. ove presude). Konkretno, policija je primila prijave od nekoliko osoba u kojima se navodi da S.K. nezakonito posjeduje oružje, uključujući

automatsku pušku, posjedovanje koje je fizičkim osobama zabranjeno i prema domaćem zakonu i prema međunarodnim standardima (vidi stavke 5. i 6. ove presude). U tim prijavama navedeno je i da je S.K. oružjem koje posjeduje pucao u susjedstvu te da je ozbiljno prijetio majci, bivšoj supruzi i drugim članovima obitelji (*ibid.*). Policijski službenici također su osobno vidjeli da nosi plinski pištolj dok je bio pod utjecajem alkohola (vidi stavak 7. ove presude). Slične opise, iako uglavnom temeljene na glasinama, iznijeli su gotovo svi svjedoci saslušani i u kaznenom postupku protiv S.K.-a i u parničnom postupku koji su pokrenuli podnositelji zahtjeva (vidi stavke 23., 27. i 31. ove presude). Štoviše, sama činjenica da je Prekršajni sud u Osijeku izdao nalog za pretragu S.K.-ove kuće s ciljem pronalaska nezakonitog oružja ukazuje na to da su vlasti bile svjesne mogućnosti da S.K. posjeduje nezakonito oružje.

90. Međutim, kao što je Sud naveo u više navrata, mora biti oprezan u pogledu preispitivanja događaja *post festum* (vidi *Kurt protiv Austrije* [VV], br. 62903/15, stavak 160., 15. lipnja 2021.). Analizirajući situaciju sa stajališta onoga što je bilo poznato nadležnim tijelima u relevantno vrijeme, unatoč relevantnim i ozbiljnim naznakama da S.K. posjeduje nezakonito oružje, Sud ne može razaznati nikakvu odlučujuću fazu u slijedu događaja koji su doveli do smrtonosne pucnjave u kojoj se moglo reći da su tada vlasti znale ili morale znati za stvaran i neposredan rizik za život sina podnositelja zahtjeva (vidi gore navedeni predmet *Kotilainen i drugi*, stavak 81.). Posljedično, domaćim vlastima ne može se prigovoriti što nisu ispunile svoju dužnost zaštite sina podnositelja zahtjeva, kako je navedeno u sudskoj praksi Suda (vidi stavak 81. ove presude).

91. Međutim, u svjetlu pozitivnih obveza države koje se odnose na kontrolu opasnih aktivnosti (vidi stavak 84. ove presude), Sud dalje treba ispitati jesu li vlasti tužene države ispunile svoju obvezu revnosti u zaštiti javne sigurnosti, uzimajući u obzir specifičan kontekst ovog predmeta, odnosno upotrebu vatrenog oružja, kojoj je svojstvena posebno visoka razina rizika za život (vidi gore navedene predmete *Kotilainen i drugi*, stavak 84., i *mutatis mutandis*, *Bljakaj i drugi*, stavak 121.), kao i S.K.-ovu nasilnu prirodu i zloupotrebu alkohola.

92. U tom kontekstu, Sud smatra da je ključno razmotriti činjenice ovog predmeta u kontekstu poslijeratne situacije u Hrvatskoj u relevantno vrijeme. Naime, tragični događaj dogodio se 2003. godine, samo pet godina nakon završetka rata u Hrvatskoj. Jasno je da su u relevantno vrijeme velike količine neprijavljenog oružja nezakonito posjedovali pojedinci koji su bili pozvani predati ga tijekom nekoliko kampanja razoružanja koje su trajale više od dva desetljeća (vidi stavke 43. i 44. ove presude).

93. Iako stranke u ovom predmetu nisu izričito tvrdile da država nije ispunila opću obvezu smanjenja broja oružja koje nezakonito posjeduju njezini građani na područjima pogođenima ratom, Sud smatra važnim

razmotriti činjenice ovog predmeta u svjetlu cjelokupne situacije u toj konkretnoj regiji u relevantno vrijeme.

94. Ocjenjujući obvezu revnosti države u zaštiti javne sigurnosti u kontekstu ovog predmeta (vidi stavak 91. ove presude), Sud primjećuje da su, suočene s ozbiljnim tvrdnjama da S.K. posjeduje nezakonito oružje (vidi stavak 89 ove presude), vlasti naložile i provele pretragu njegove kuće 1. rujna 2003. (vidi stavak 9. ove presude). Sud primjećuje da se stranke nisu složile oko toga je li ta pretraga predstavljala nezakonit ili nepravilan rad državnih tijela. Dok su podnositelji zahtjeva tvrdili da pretraga nije bila dovoljno temeljita, jer tepih u koji je S.K., prema vlastitim tvrdnjama, sakrio pušku nikada nije do kraja odmotan i jer je svjedok I.M. gazio po tepihu, protivno pravilima kojima se uređuju takve pretrage, drugostupanjski sud smatrao je da je pretraga bila zakonita s obzirom na to da podnositelji nisu dokazali suprotno.

95. U ovom trenutku Sud ponavlja da mora biti oprezan pri preuzimanju uloge prvostupanjskog suda koji utvrđuje činjenice kad to nije neizbježno zbog okolnosti određenog predmeta (vidi, primjerice, *McKerr protiv Ujedinjene Kraljevine* (odl.), br. 28883/95, 4. travnja 2000.). Kao opće pravilo, u slučajevima kada je proveden domaći postupak, zadatak Suda nije da činjeničnu ocjenu domaćih sudova zamijeni vlastitom, već je zadatak domaćih sudova utvrditi činjenično stanje na temelju dokaza koji su im podneseni (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Ražnatović protiv Crne Gore*, br. 14742/18, stavak 39., 2. rujna 2021.). Iako Sud nije vezan utvrđenjima domaćih sudova te može slobodno donositi vlastitu procjenu u svjetlu svih materijala koji su mu podneseni, u normalnim bi okolnostima bili potrebni uvjerljivi dokazi da Sud odstupi od činjeničnog stanja koje su utvrdili domaći sudovi (vidi gore navedeni predmet *Giuliani i Gaggio*, stavak 180.). Međutim, ako se iznesu navodi na temelju članka 2. Konvencije, Sud mora provesti posebno temeljitu provjeru čak i ako su već provedeni određeni domaći postupci i istrage (vidi *Şimşek i drugi protiv Turske*, br. 35072/97 i 37194/97, stavak 102., 26. srpnja 2005.).

96. S tim u vezi, Sud mora primijetiti, na temelju činjenica kako su ih iznijele stranke i kako su utvrđene u domaćim postupcima, da se nijedan od trojice policijskih službenika koji su obavili pretragu ne sjeća konkretno da su odmotali tepih u kojem je, prema navodima S.K.-a, bila skrivena dotična automatska puška (vidi stavak 28. ove presude). Samo se svjedok I.M. toga sjećao, ali je i naveo da tepih nije bio odmotan do kraja (vidi stavak 29. ove presude). Stoga je teško razumjeti na temelju kojih činjenica je drugostupanjski sud zaključio da je dotična pretraga, koja je trajala oko 30 minuta, bila dovoljno temeljita. Naprotiv, iz formulacije koju je upotrijebio taj sud proizlazi da je tužbeni zahtjev podnositelja odbijen jer nisu dokazali da je tijekom pretrage S.K.-ova doma bilo nepravilnosti ili propusta koji su doveli do smrti njihova sina (vidi stavak 33. ove presude). Prema mišljenju Suda, takav je zahtjev predstavljao pretjerano velik, ako ne i nemoguć, teret

dokazivanja za podnositelje zahtjeva s obzirom na to da uopće nisu sudjelovali u dotičnoj pretrazi (usporedi, *mutatis mutandis*, *Baljak i drugi protiv Hrvatske*, br. 41295/19, stavci 36., 37. i 39., 25. studenoga 2021., i ondje navedene predmete u kontekstu tereta dokazivanja u predmetima o prisilnim nestancima). Štoviše, drugostupanjski sud svoje je ispitivanje predmeta ograničio na konkretnu pušku i mjesto na kojem se nalazila tijekom pretrage, a da nijedan sud nije ispitao šire pitanje u predmetu, odnosno jesu li vlasti poduzele dovoljne mjere da otkriju i spriječe potencijalno smrtonosnu zloupotrebu oružja koje je S.K. nezakonito posjedovao.

97. Štoviše, Sud mora primijetiti da se ne čini da su vlasti poduzele ikakve daljnje mjere za koje se razumno moglo očekivati da će poduzeti kako bi izbjegle rizik za život koji je proizlazio iz vrlo ozbiljnih navoda da S.K. posjeduje nezakonito oružje u vrijeme kada je takvo oružje bilo uvelike rasprostranjeno na tom području Hrvatske (vidi stavke 12. i 44. ove presude; vidi i istraživačke studije navedene u stavcima 47. – 49. ove presude u kojima se ukazuje na razmjere činova nasilja počinjenih nezakonitim vatrenim oružjem u tuženoj državi). Uzimajući u obzir činjenicu da S.K. nije surađivao s policijom tijekom pretrage (vidi stavak 28. ove presude) i da je podneseno nekoliko prijava policiji o njegovu navodnom nezakonitom posjedovanju oružja i ozbiljnim prijetnjama upućenima članovima obitelji (vidi stavke 5. i 6. ove presude), teško je shvatiti zašto vlasti nisu ni razmotrile da ga ispituju o tim navodima, što su mogle i morale učiniti prema domaćem pravu, imajući na umu da su se neke od prijavljenih sumnji odnosile na kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti.

98. Sud je posebice zapanjen činjenicom da su vlasti ostale pasivne čak i nakon što su dobile vrlo jasnu uputu od Službe organiziranog kriminaliteta Policijske uprave osječko-baranjske kojom je lokalnoj policijskoj postaji naloženo da provede daljnje provjere na terenu na temelju vjerodostojnih prijava da je S.K. nasilan i da skriva nezakonito oružje (vidi stavak 10. ove presude). Ne samo da je ta uputa stigla nekoliko dana nakon pretrage od 1. rujna 2003. već je i sadržavala konkretne informacije koje su ukazivale na to da je S.K. nezakonito oružje sakrio u svom potkrovlju, što je verzija događaja koju je on sam potvrdio i u kaznenom i u parničnom postupku koji su se vodili protiv njega (vidi stavke 22. i 30. ove presude). Umjesto da provede daljnje provjere na terenu, potencijalno obavljajući razgovore s mogućim svjedocima ili barem osobama koje su s njim živjele i koje su, prema anonimnim prijavama, bile i žrtve S.K.-ovih prijetnji, policija je u svom odgovoru samo uputila na 30-minutnu pretragu S.K.-ove kuće 1. rujna 2003. i smatrala stvar zaključenom (vidi stavak 10. ove presude).

99. Prethodna razmatranja dostatna su Sudu da zaključi da u konkretnim okolnostima ovog predmeta, s obzirom na opći poslijeratni kontekst i postojanje velikog broja nezakonito posjedovanog oružja u tuženoj državi u relevantno vrijeme (vidi stavke 92. i 93. ove presude), vlasti nisu učinile sve što je u njihovoj moći kako bi zaštitile javnu sigurnost i, u

konačnici, život sina podnositelja zahtjeva. Konkretno, nisu postupale brzo i odlučno suočene s ozbiljnim navodima da S.K. posjeduje nezakonito oružje jer nisu poduzele brojne razumne mjere koje su mogle imati stvarne izgleda da promijene ishod ili ublaže štetu (vidi stavke 96. – 98. ove presude), unatoč činjenici da je u izvješću policije nakon pretrage S.K.-ove kuće zatraženo provođenje daljnjih izvida (vidi stavak 10. ove presude). U svjetlu gore navedenog, Sud smatra da je kumulativni učinak takvih propusta doveo do propusta vlasti da strogo primijene sustav odgovarajućih i djelotvornih zaštitnih mjera namijenjenih suzbijanju i sprječavanju bilo kakve zloupotrebe ili opasne upotrebe vatrenog oružja (usporedi, *mutatis mutandis*, gore navedeni predmet *Kotilainen i drugi*, stavak 88.).

100. Stoga je došlo do povrede članka 2. Konvencije.

VI. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

101. Člankom 41. Konvencije predviđeno je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

102. U svojem očitovanju podnositelji zahtjeva zatražili su od Suda da im dodijeli iznose koje su naveli u prijedlogu za prijateljsko rješenje spora koji je Sud primio tijekom nekontradiktornog postupka 28. listopada 2020. U tom podnesku podnositelji zahtjeva potraživali su 60.193,40 hrvatskih kuna (HRK – što odgovara iznosu od 7.988 eura (EUR)) na ime naknade imovinske štete. Potraživali su i 660.000 kuna (87.597 eura) na ime naknade neimovinske štete.

103. Vlada je tvrdila da podnositelji zahtjeva nisu formulirali zahtjev za pravednu naknadu u skladu sa zahtjevima iz pravila 60. Poslovnika Suda.

104. Sud ponavlja da su opća načela i utvrđena praksa o postojanju „zahtjeva“ za pravednu naknadu sažeti u predmetu *Nagmetov protiv Rusije* ([VV], br. 35589/08, stavci 57. – 59., 30. ožujka 2017.).

105. U okolnostima ovog predmeta, točno je da su podnositelji zahtjeva konkretne iznose na ime naknade imovinske i neimovinske štete, kao i troškova i izdataka, potraživali samo tijekom nekontradiktornog postupka pred Sudom. Međutim, u očitovanju dostavljenom u propisanom roku, kada su bili izričito pozvani formulirati svoje zahtjeve za pravednu naknadu, podnositelji zahtjeva jasno su naveli da ostaju pri iznosima specificiranim u prethodnoj fazi postupka. Stoga se ne može reći da nisu podnijeli nikakve zahtjeve za pravednu naknadu u propisanom roku u skladu s pravilom 60. (usporedi nasuprot tome predmet *Staykov protiv Bugarske*, br. 16282/20, stavak 128., 8. lipnja 2021., u kojem se odvjetnik podnositelja zahtjeva uopće

nije bavio pitanjem pravedne naknade prije isteka roka za takve podneske), pri čemu se ponavlja da se neimovinska šteta ne može precizno izračunati i da svaki takav zahtjev podnositelji ne moraju uvijek količinski odrediti (vidi točku 11. Naputka za postupanje izdanog od strane predsjednika Suda u skladu s pravilom 32. Poslovnika Suda 28. ožujka 2007.).

106. Kad je riječ o zahtjevu na ime naknade imovinske štete, Sud napominje da na temelju domaćeg prava podnositelji mogu podnijeti prijedlog za ponavljanje parničnog postupka u odnosu na koji je Sud utvrdio povredu njihovih konvencijskih prava (vidi stavak 42. ove presude). Smatra da bi u okolnostima ovog predmeta to bio najprikladniji način ispravljanja posljedica povrede koju je utvrdio.

107. Pritom Sud prihvaća da su podnositelji zahtjeva zasigurno pretrpjeli znatnu neimovinsku štetu zbog gubitka sina. Odlučujući na pravičnoj osnovi i ne dovodeći u pitanje dodatne iznose koje bi mogli potraživati u domaćem postupku ako se ponovi, Sud podnositeljima zahtjeva zajednički dodjeljuje iznos od 30.000 eura na ime naknade neimovinske štete, uvećan za sve poreze koji bi im se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

108. Podnositelji zahtjeva potraživali su i 124.798,50 kuna (16.563 eura) na ime naknade troškova parničnog postupka i 6.250 kuna (830 eura) na ime troškova ustavne tužbe. Potraživali su i 10.800 kuna (1.432 eura) na ime troškova ovrhe. Nisu potraživali nikakav iznos na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

109. Vlada je tvrdila da podnositelji zahtjeva nisu formulirali nikakav zahtjev za pravednu naknadu u skladu sa zahtjevima iz pravila 60. Poslovnika Suda.

110. Sud primjećuje da će, ako se postupak ponovi (vidi stavak 106. ove presude), podnositelji zahtjeva moći potraživati troškove koji su im nametnuti u parničnom postupku koji je doveo do utvrđene povrede. Kad je riječ o troškovima i izdacima nastalima pred Ustavnim sudom, Sud smatra razumnim podnositeljima dosuditi iznos od 830 eura, uvećan za sve poreze koji bi im se mogli zaračunati.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 2. Konvencije
3. *presuđuje*

PRESUDA SVRTAN protiv HRVATSKE

- (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljima zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose:
 - (i) 30.000 EUR (trideset tisuća eura) na ime naknade neimovinske štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati
 - (ii) 830 EUR (osamsto trideset eura) na ime troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koje bi se mogli zaračunati podnositeljima zahtjeva
 - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda
4. odbija preostali dio zahtjeva podnositelja za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 3. prosinca 2024. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Hasan Bakırcı
tajnik

Arnfinn Bårdsen
predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST/STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524